

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant inspektor sądowy Anna Tarasiuk

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 28 marca 2023 r.,
w sprawie adw. A. K.

obwinionej z art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze
wniosku obrońcy

o wznowienie postępowania

zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego

z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt II ZK 62/22

postanowił:

I. wniosek oddalić;

**II. zasądzić od A. K. 20 (dwadzieścia) zł z tytułu wydatków
postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

Obrońca adw. A. K. w dniu 30 listopada 2022 r. wniosła o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z 13 października 2022 r., sygn. akt II ZK 62/22, powołując jako podstawę prawną art. 540 k.p.k. w zw. z art. 91d pkt 3 Prawa o adwokaturze. We wniosku podniosła, że Sąd Najwyższy rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym, zamiast na rozprawie w składzie trzech sędziów. Nadto, postanowienie, którym rozpoznano kasację zapadło, pomimo że nie zostało

wcześniej rozpoznane zażalenie na odmowę przyjęcia kasacji, zarejestrowane jako sprawa o sygn. akt II ZO 63/22. Okoliczności te, zdaniem obrońcy, naruszyły prawo do obrony oraz prawo do rzetelnego procesu, co uzasadnia wniosek o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek nie jest zasady.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że wznowienie postępowania stanowiąc nadzwyczajny środek zaskarżenia jest instytucją wyjątkową, która ma zastosowanie w enumeratywnie wskazanych w ustawie wypadkach, określonych w art. 540 – 540b k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k. Obrońca w swoim wniosku powołała wprawdzie jako ogólną podstawę wznowienia postępowania art. 540 k.p.k., jednak żadna z przywołanych okoliczności uzasadniających wniosek nie należy do kategorii określonych w tym przepisie.

Zgodnie z treścią art. 540 § 1 k.p.k. postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (pkt 1), po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze, skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary, sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu (pkt 2). Nadto, w myśl art. 540 § 2 k.p.k. postępowanie wznawia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie; wznowienie nie może nastąpić na niekorzyść oskarżonego, zaś według art. 540 § 3 k.p.k. postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika

z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Uwzględniając cytowany przepis nie sposób nie dostrzec, że w istocie jedyną okolicznością, jaką powołuje obrońca, która zarazem może być przedmiotem wniosku o wznowienie postępowania jest fakt orzekania przez Sąd Najwyższy co do kasacji w sytuacji, kiedy nie rozpoznano jeszcze zażalenia na odmowę jej przyjęcia. Okoliczność ta w sposób oczywisty nie może być utożsamiona z żadną z przywołanych wyżej podstaw wznowieniowych wymienionych w art. 540 k.p.k. Z faktu powołania tej okoliczności jako uzasadniającej celowość wznowienia postępowania wynika jedynie, że w zamierzeniu skarżącej rozważana instytucja jest narzędziem odpowiednim do kontroli prawidłowości postępowania kasacyjnego, podczas gdy tak oczywiście nie jest. Ustawodawca dopuszcza co do zasady możliwość wznowienia postępowania zakończonych orzeczeniem Sądu Najwyższego (art. 544 § 2 k.p.k.), jednak do podjęcia pozytywnej decyzji w tym przedmiocie konieczne jest wykazanie jednej z podstaw wznowienia postępowania, co w niniejszej sprawie nie nastąpiło. Takiej podstawy nie sposób utożsamiać z podniesionym we wniosku rzekomym uchybieniem Sądu Najwyższego, które miało polegać na rozpoznaniu kasacji zanim zostało rozpoznane zażalenie na odmowę jej przyjęcia, co miało ograniczyć skarżącą prawo do obrony i rzetelnego procesu. Jak już wskazano, okoliczności takiej nie można utożsamić z którąkolwiek z podstaw wznowienia postępowania, a nadto nie sposób uznać, by rozstrzygnięcie co do kasacji zanim zostało rozpoznane zażalenie na odmowę jej przyjęcia naruszyło w jakikolwiek sposób prawo obwinionej. Gdyby bowiem przed rozpoznaniem kasacji doszło do jej przyjęcia na skutek uwzględnienia zażalenia, sytuacja procesowa obwinionej byłaby taka sama jak obecnie. Gdyby z kolei prawomocnie odmówiono przyjęcia kasacji, obwiniona znalazłaby się w gorszej sytuacji procesowej, gdyż wniesiona na jej korzyść kasacja nie mogłaby być rozpoznana. Oczywiście jest przecież, że korzystniejsze jest rozstrzygnięcie merytoryczne, którego uzyskanie zakłada przecież każdy wnoszący określony środek procesowy, od rozstrzygnięcia formalnego, którego następstwem jest niemożność merytorycznego rozpoznania wniesionego środka. Rozważanie zresztą

tej ostatniej sytuacji jest obecnie zbędne, gdyż fakt merytorycznego rozpoznania wniesionej kasacji skutkuje bezprzedmiotowością rozważania kwestii jej przyjęcia.

Kolejną podniesioną we wniosku o wznowienie okoliczność Sąd Najwyższy jest władny uznać jedynie za sygnalizację istnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, gdyż jak wynika z treści art. 542 § 3 k.p.k. postępowanie w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. wznowia się z urzędu. Oznacza to, że w zakresie rozważenia istnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej jako podstawy wznowienia postępowania z urzędu, stronie przysługuje jedynie prawo do sygnalizacji tej okoliczności, o którym mowa w art. 9 § 2 k.p.k. Pomimo, że przyjmuje się również, iż w braku zaistnienia uchybienia skutkującego obowiązkiem wszczęcia z urzędu postępowania wznowieniowego, ustawa nie wymaga wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazywana usterka nie występuje (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., I KZP 5/05), Sąd Najwyższy uznał, że ze względu na rozpoznanie wniosku w wyżej określonej części, a także objęcie jednym wnioskiem zarówno okoliczności, która zdaniem skarżącej należy do kategorii z art. 540 k.p.k., a jednocześnie sygnalizacji w trybie art. 9 § 2 k.p.k., właściwe będzie wskazanie w niniejszym uzasadnieniu na brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.

Zgodnie z treścią art. 95 pkt 1 Prawa o adwokaturze do postępowania dyscyplinarnego w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, a zatem te przepisy, które dotyczą trybu rozpoznania kasacji, czyli w pewnym zakresie m.in. forum jej rozpoznania oraz składu Sądu Najwyższego, w jakim kasacja ma być rozpoznana.

Wprawdzie z art. 91d ust. 3 Prawa o adwokaturze wynika, że Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację na rozprawie w składzie trzech sędziów, jednakże przepis ten należy systemowo odczytywać jako regulację składu Sądu Najwyższego w sytuacji, kiedy kasacja jest rozpoznawana na rozprawie. Oznacza to więc, że przepis ten nie określa składu Sądu Najwyższego, kiedy rozpoznanie kasacji miałoby mieć miejsce na posiedzeniu, ani tym bardziej nie wyklucza rozpoznania sprawy kasacyjnej na

takim forum (zob. zarządzenie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r. II ZO 62/22).

Zgodnie natomiast z art. 534 § 1 k.p.k., jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku, Sąd Najwyższy orzeka jednoosobowo, chyba że Prezes Sądu Najwyższego zarządzi rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów. W sytuacji zatem, kiedy kasacja jest rozpoznawana na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k., a więc kiedy może dojść jedynie do jej oddalenia jako oczywiście bezzasadnej, względnie do skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. lub na rozprawie, zasadą jest orzekanie w składzie jednego sędziego. Taka sytuacja miała miejsce w sprawie II ZK 62/22, gdyż nie wydano zarządzenia o jej rozpoznaniu na posiedzeniu w składzie trzech sędziów.

Nie ulega także wątpliwości sama dopuszczalność rozpoznania sprawy kasacyjnej w sprawie zakończonej orzeczeniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego na posiedzeniu, w trybie art. 535 § 3 k.p.k. Jak już zaznaczono, art. 91d ust. 3 Prawa o adwokaturze należy odczytywać jako regulację składu Sądu Najwyższego orzekającego na rozprawie, nie zaś jako regulację nakładającą obowiązek rozpoznania kasacji na rozprawie w każdym wypadku. Tej ostatniej wykładni sprzeciwiają się bowiem względy systemowo-funkcjonalne, uwzględniające możliwości orzekania jednoosobowo na posiedzeniu Sądu Najwyższego co każdej kasacji wniesionej w sprawie karnej, a więc w sprawie o przestępstwo, niezależnie od orzeczonej sankcji. Niezrozumiałe w takim stanie rzeczy byłoby zanegowanie (bez wyraźnego przepisu rangi ustawy) możliwości rozpoznania kasacji na posiedzeniu w sprawach dyscyplinarnych adwokatów, których przedmiotem jest zasadniczo zachowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu bądź za naruszenie swych obowiązków zawodowych (art. 80 Prawa o adwokaturze)

W sytuacji, kiedy nie ma podstaw do twierdzenia, że regulacja z art. 91d ust. 3 Prawa o adwokaturze stanowi wyraźne wykluczenie stosowania art. 535 § 3 k.p.k., nie sposób uznać, by orzekaniu w sprawie II ZK 62/22 towarzyszyła powołana przez obrońcę bezwzględna przyczyna odwoławcza.

Należy jednocześnie podkreślić, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie karne, o jakim mowa w art. 544 § 1 i 2 k.p.k., orzeczenie Sądu Najwyższego, którym sąd ten oddalił kasację (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99; z 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00, z 22 września 2003 r., IV KO 33/03; z 25 października 2006 r., V KO 64/06; z 21 marca 2007 r., IV KO 19/07; z 5 lipca 2007 r., V KO 15/07; z 29 października 2008 r., II KO 47/08; z 25 listopada 2010 r., V KO 87/10; z 29 grudnia 2017 r., IV KO 126/17; z 28 sierpnia 2018 r., IV KO 75/18; z 20 września 2018 r., IV KO 79/18; z 1 sierpnia 2019 r., II KO 66/19; z 26 lutego 2020 r., V KO 108/19; wyrok Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2012 r., IV KO 10/12). Oznacza to, że co do zasady wykluczone jest wznowienia postępowania toczącego się przed Sądem Najwyższym, zakończonego oddaleniem kasacji, niezależnie od tego, czy oddalenie miało miejsce na rozprawie, czy na posiedzeniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, o wydatkach postępowania wznowieniowego rozstrzygając na podstawie art. 639 k.p.k.